

جامعه‌شناسی معرفت همان جامعه‌شناسی شناخت است/معرفت امری نسبی است

یک عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی با بیان اینکه معرفت از نظرگاه علمی به معنای شناخت است و منظور از جامعه‌شناسی معرفت همان جامعه‌شناسی شناخت است...

یک عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی با بیان اینکه معرفت از نظرگاه علمی به معنای شناخت است و منظور از جامعه‌شناسی معرفت همان جامعه‌شناسی شناخت است، گفت: در این نوع جامعه‌شناسی به بررسی این موضوع می‌پردازیم که عامه مردم چه چیزهایی را نشانه معرفت می‌دانند و چرا. دکتر خلیل میرزایی، دکترای جامعه‌شناسی و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی در تعریف جامعه‌شناسی شناخت به خبرنگار مهر گفت: وقتی صحبت از جامعه‌شناختی معرفت می‌کنیم منظور جامعه‌شناسی شناخت است. در این معنا باید به این سوال پاسخ دهیم که جامعه‌شناسی چگونه به شناخت می‌رسد و خود را نقد می‌کند. بسیاری از جامعه‌شناسان بر این باورند که جامعه‌شناسی در ابتدا باید بتواند از دو باب خود را نقد کند؛ یکی روش‌های شناخت و دیگری کاربردهای شناخت است.

وی در پاسخ به این سوال که چگونه می‌توان به شناخت دست یافت؟ این طور پاسخ داد: بسیاری بر این باورند که با استفاده از ابزارهایی که در علوم طبیعی مورد استفاده قرار می‌گیرد می‌توان به شناخت رسید، اما در مقابل عده‌ای دیگر از جامعه‌شناسان بر این عقیده هستند که در مورد افراد جامعه نمی‌توان همچون ابزارهای علوم طبیعی برخورد کرد چراکه بحث در مورد افراد و شناخت آنها با اشیاء و ابزارها بسیار متفاوت است. البته این امکان وجود دارد که شناخت حاصل شود اما با روش‌های متفاوت. در اینجا بحث کنش‌ها و آدم‌ها مطرح می‌شود اینک افراد در جوامع مختلف، خواسته‌ها، نیازها و ویژگی‌های متفاوت دارند و همین موضوع باعث می‌شود روش‌های شناخت آنها نیز متفاوت باشد. دستیابی به این مقصود تنها از طریق جامعه‌شناختی معرفت حاصل می‌شود که در حقیقت همان جامعه‌شناختی شناخت است.

این پژوهشگر و مؤلف جامعه‌شناسی افزود: معرفت از نظرگاه علمی به معنای شناخت است وقتی می‌گوییم جامعه‌شناسی معرفت، منظور جامعه‌شناسی شناخت است. در این نوع جامعه‌شناسی به بررسی این موضوع می‌پردازیم که چرا عامه برخی موضوعات را نشانه معرفت می‌دانند. به عبارت دیگر این نوع جامعه‌شناسی به تحقیق درباره این موضوع می‌پردازد که از منظر اجتماعی و فرهنگی چه چیزهایی مورد قبول عرف قرار می‌گیرد یا به اصطلاح به عنوان معرفت در نظر گرفته می‌شود یعنی انجام آنها از نظر عامه خوب است و چرا؟ به عنوان مثال وقت می‌گویند فلانی آدم با معرفتی است یعنی کارهایی انجام می‌دهد که با عرف و خواست‌های مردم متناسب است. در این معنا جامعه‌شناسی با عموم زندگی روزمره تک‌تک کنش‌گران سرو کار دارد. کنش‌گرانی که شامل عامه مردم می‌شوند. این جامعه‌شناسی، جامعه‌شناسی معرفت، جامعه‌شناسی شناخت یا ارزشی امور زندگی روزمره مردم است.

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد ادامه داد: در جامعه‌شناسی شناخت، کنش انسان‌ها بر اساس سود و هزینه یا به عبارت دیگر بر اساس تئوری‌های مبادله مورد محاسبه قرار می‌گیرد. به این معنی که کنش‌هایی که سود آنها بر هزینه آنها برتری و روند افزایشی دارد امکان تکرار آنها نیز وجود دارد. از نظر عامه رفتارها و کنش‌هایی معرفت به شمار می‌آید که برای سایر کنش‌گران سودمند هستند. بر اساس تعریف اجتماعی، معرفت در معنای عام یک نوع کنشی است که سود آن نسبت به هزینه‌اش برتری دارد، البته تعریف معرفت در میان قشرهای مختلف و جوامع مختلف متفاوت است و به برداشت، هدف، سود، زیان و کنش‌گر بستگی دارد. ممکن است رفتارهایی در میان اعضای یک گروه، سازمان یا جامعه‌ای خوب و مثبت تلقی شود و نشانه معرفت به حساب آید، اما انجام همان کارها در جامعه دیگر ممکن است به بی‌معرفتی نسبت داده شود. بنابراین می‌توان گفت معرفت یک امر نسبی است. فرهنگ نیز چنین شرایطی دارد و نسبی به شمار می‌آید، یعنی آنچه که در جامعه‌ای خوب و پسندیده است در جامعه دیگر ممکن است زشت و بد تلقی شود و برعکس. به عنوان مثال حجاب در جامعه ایران به عنوان یک هنجار در نظر گرفته شده است اما در جامعه فرانسه یک نوع بی‌هنجاری تلقی می‌شود. معرفت هم بسته به برداشت‌هایی که کنش‌گر از یک کنش دارد می‌تواند تفسیر شود.

این جامعه‌شناس تصریح کرد: در تعریف سنتی، کارهایی که بیشترین سود و کمترین هزینه را برای طرف مقابل دارد معرفت خوانده می‌شود و در تعریف جامعه‌شناختی به رفتارهایی که معمولاً به صورت عام‌المنفعه و به سود عام انجام می‌گیرد و از قبل آن رفتارها دیگران نیز منتفع می‌شوند معرفت به حساب می‌آیند.